

Dansens og musikkens rødder 10

“Skæve Thorvald”

af Per Sørensen

Da jeg var barn, i begyndelsen af 1960'erne, havde vi en fast tradition i min familie hver tirsdag aften. Vi skulle høre “Gammeldaws Dansemusik” i radioen. Tit var orkesteret i denne udsendelse Bror Kalles Kapel, og en af Bror Kalles kendingsmelodier var hopsamelodien “Skæve Thorvald”.

Alle kendte “Skæve Thorvald”, og alle prøvede at danse til den, - undtagen folkedanserne, der mente, at den var lidt for folkelig og løssluppen.

Den dansedes på 2 måder, hvor grundidéen, for begge måders vedkommende, var tyroler-hopsa. De, som kunne danse hopsa, brugte hopsa-trin, og alle andre dansede hoptrin. Det specielle var, at man på de 4 hoptrin fremad lavede en mægtig appel og et tyrolersving på 1. og 3. trin. Tempoet var normalt fra hurtigt til meget hurtigt.

Hopsaen var så tæt knyttet til Bror Kalles Kapel, at folk troede, det var Bror Kalle (hans rigtige navn var Harry Jensen (1911-1980)), der havde komponeret den. Hvilket han i øvrigt aldrig selv påstod. Men det fik sønnen til komponisten af “Skæve Thorvald” til at fare i blækhuset og fortælle om melodien virkelige tilblivelse.

Da denne historie er vældig morsom, vil jeg her give ordet til forlængst afdøde museumsinspektør, Søren Telling (ca. 1898-1970)¹, hvor han vil fortælle om faderens komposition (faderen hed også Søren Telling og var musikdirektør i Randers):

Skjeve Thorvald og hans fædre

Der er sikkert ikke blot en fader til ovennævnte højst populære person. Selvfølgelig har en paternitet, men som det så ofte går, der kan regnes med flere - ja, helt op til tre - hjælpefædre i dette tilfælde.

Mange mennesker tror sikkert, at den her nævnte melodi er komponeret af en københavnsk klaverspiller, men dette er forkert. Den er nemlig komponeret af en trompeter udaf De Randers Dragoner (han hed Søren) og under medvirken af hele tre Juliusser, hvoraf den ene hørte

til rytteriet og de to andre til fodfolket. Årsagen til denne, snart klassiske hopsa skabtes, var en politimester, der skulle rejse.

Hermed er så Skjeve Thorvalds tilblivelse kort fortalt, uden at man derved har fortabt sig i uvæsentlige detaljer. Måske dog nogle vil mene, at detaljerne også bør anføres til fuld forståelse af dette vigtige problem. Dette sker nedenstående.

Komponisten til “Skæve Thorvald” Søren Telling 1854 - 1924.

Skjeve Thorvalds fødselsdag lader sig ikke med sikkerhed fastslå. Hans fødselsår kan nogenlunde bestemmes. Måske en mand i Varde har den ene af de originale fire blyantskrevne stemmer til dette opus. I hvert fald er nodesamleren i Varde den eneste, der kan formodes at eje et af disse blade. Og derpå kunne man så måske læse årstallet.

Kan man ikke det - fordi der måske ikke er sat årstal på, må man nøjes med anledningen og fædrene til Skjeve Thorvalds fødsel, beskrevet så godt, det her lader sig gøre.

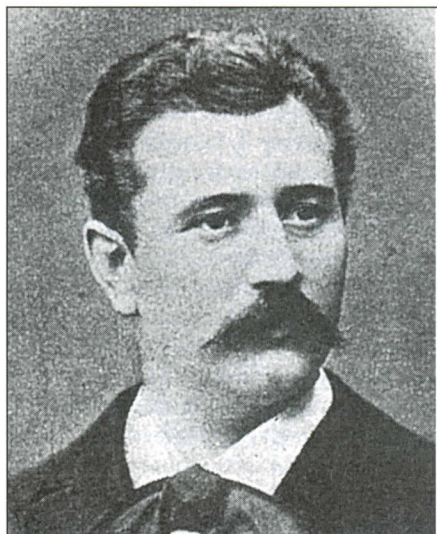
Anledningen var en stor musikfest, som arrangeredes på Skovbakken i Randers engang omkring århundredskiftet. Efter de fire medvirkende musikdirektørers biografier må det have været efter 1888 men før 1902. Randers bys musikdirektør var dengang Søren Telling, og arrangementet af festen blev foretaget af ham. Han indbød så musikdirektørerne fra nabobyer til medvirken. Det var jo i de dage, da der ingen maskinmusik fandtes, så en musikfest med orkester over 80 mand var en mægtig begivenhed i byens liv. Og samtidig var en sådan fest en stor og sikker økonomisk vinding for de medvirkende orkestre og for musikdirektørerne. En eller flere sangsolister engageredes som “indlæg”. Holdt vejret, var der bod for mange savn og sorger. Til den her omtalte fest i Randers var vejret fint. Skal man da undres over, at fire musikdirektører fra tre jyske købstæder fejrede dagen efter slutning? De fejrede - sådan som glade mænd i de dage forstod at fejre.

Den store tilstrømning af udenbys folk - hvoriblandt der selvfølgelig også var mange urolige hoveder - krævede ekstra politimandskab. Indsættelse af større politistyrker - i dette tilfælde mere end ti ekstrabetejnte - var en begivenhed, der så atter gav anledning til, at selve politimesteren eller i hvert fald selve politiasistenten måtte ud af sit kontor og lede styrken. Og når alt var gået godt og festen var afsluttet med en dejlig stor kas-

Julius Bergmann (1844 -1904).

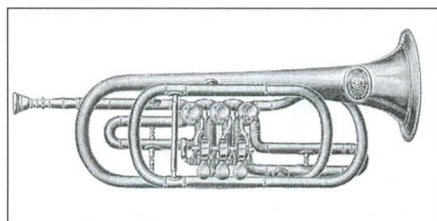
sebeholdning, folk var gået hjem og festpladsen var øde og tom - skulle man så ikke fejre og feste oppe i Skydepavillonen, og burde så ikke politiassistenten rettelig være med. Afgjort jo. Sådan bar man sig ad i Randers i de dage. Tages så

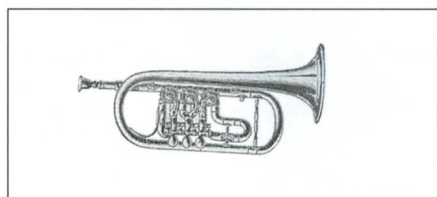
Julius Deichmann(1854 - 1904).

i betragtning, at samme politiassistent med denne fest vitterlig havde afsluttet sin tjenesteperiode i staden Randers, og at han den følgende morgen skulle rejse til København og tiltræde embede der - ja, så er der vel ikke tvivl om nødvendigheden af hans nærværelse ved soldet i Skydepavillonen. (I Randers hedder det nu ellers på Skydepavillonen).

Musikdirektørerne fortjener her at nævnes. Hovedmanden for festen var Søren Telling, assisteret af Overtrompeter Julius Jensen ved Dragonerne i Randers, Musikdirektør Julius Bergmann og Musikdirektør Julius Deichmann. De to sidstnævnte var begge tidligere over-

Alm. trompet ca. år 1900.

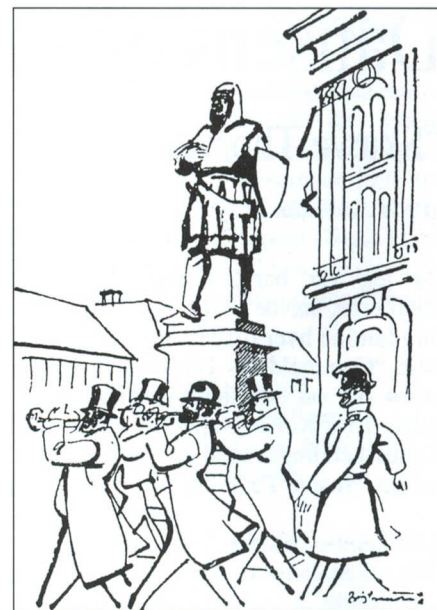
Piccolo trompet ca. år 1900.

hornblæsere ved fodfolket. Musikdirektørerne i den tids blæseorkestre blæste altid selv piccolo. For den, som ikke ved om dette instrument - lillebitte trompet i Es, en oktav over almindelig trompet, nærmest at anse som messingorkesterets koloraturblæser.

De her nævnte dirigenter dannede ikke nogen undtagelse - de blæste alle piccolo, og de blæste endda godt piccolo, meget fint endda. Havde de ikke mestret dette vanskelige instrument, var Skjeve Thorvald aldrig kommet til verden. Danmarks musikliv måtte da have undværet dette opus. Men så galt skulle det ikke gå.

Som sagt, man fejrede, og man satte Skydepavillonen lidt efter lidt " på pæle i natten" - gloende. Fire musikdirektører og en næsten politimester. Politierens tog til hovedstaden skal afgå lige efter daggry, og han vender aldrig tilbage. Skal da de sidste kostelige timer ødes ved søvn og slaphed? Ingenlunde, thi sove kan vi, når vi engang er døde. Og vi er ingenlunde døde endnu - snarere tværtimod! Alle bevæger sig, cigarer til tre for sytten øre og toddyer til tyve øre, men da også ægte Jamaica Rom, skrider henholdsvis og subsidiært forbrændes. Der er glæde over Gudenåens Nordbred - i natten fester tre Juliusser een Søren og så politieren, der altså må have heddet Thorvald. Søren bliver med eet så taktsom. Han kunne dette, ved jeg, for jeg har kendt ham godt. Han sad stille og lod musikkens genius hviske søde klange i hans øre. Det så tilhviskede skrev han ned på en lap nodepapir. Han nikkede tilfreds, og tog derefter mere nodepapir frem fra notetasken, der hang over stoleryggen. Han udsatte sit nat- og toddyfødt opus for fire piccoloer i Es og gav sine med - musikdirektører hver en stemme. De diskuterede, de rettede lidt her og ændrede lidt der og de grinede glad alle. Skjeve Thorvald var født - og befundet god af Jyllands største blæsere - i en vældig blæser!

Man brød op, DSB's comfortable fultog venter, man beslutter at følge politimanden hen, man tager opstilling. Forrest Søren Telling, dernæst de tre Juliusser i eet geled og bag disse den nu bortdragende politier. Parade, march, lyder kommandoen. Og til tonerne af "Skjeve Thorvald", udsat for fire stemmer, der blæses på piccolo, bevæger den besynderlige parade sig gennem hele Randers By - hele byen - langs Udbyhøjvej, Østergade, Rådhusstræde, forbi Niels Ebbesen, ad Hovmeden og Store Voldgade og hele Vestergade ud til banegården.

Da nu "Skjeve Thorvald" er en decideret hopsa, giver den jo anledning til et yderst pikant chancement i tempo og fodslag. Til den melodi kan dansekyndige og rytmevilde spillemænd endog træde den yndigste dans, vekslende med langsommere marchrytme - ja, man har set, at der endog kan blive tilløb til noget, der minder om en festlig Gavotte.

Da paraden passerede Rådhusorvet, undlod man selvfølgelig ikke at honorere byens nationalhelt, til hvis oprejsning og afsløring man jo selv for få år siden havde leveret herlig musik (1882). Ridder Niels har smidsket så lønligt derved - sikkert nok - men politi Severinsen inde i rådhusets politivagt smidskede ikke. Han for ud med lovens tunge hånd hævet til angreb. Eja, hvor sælsomt - selve politiassistenten i festrytme og en, to, mange blæsere foran. Ind igen, Severinsen. Har ikke set noget, ved intet. Dagen er endnu ung, og byen sover alligevel. Man skal aldrig - - nej, man skal ikke. De nåede toget.

Sådan og ikke anderledes blev " Skjeve Thorvald " sat i verden.

Med større festivitas er vel ingen uropførelse celebreret.

Noden til "Skæve Thorvald" har været udgivet adskillige gange². Jeg har valgt at bruge en node i B-toneart, da det må svare nogenlunde til Es-piccoloen. I øvrigt har den været udgivet af Østjyderne³ i #-toneart - til glæde for alle violinspillere.

Jeg har prøvet på at se på de historiske kendsgerninger; men da historien kun har været i mundtlig tradition, indtil den bliver nedskrevet ca. 60 år efter begi-

Skæve Thorvald

Komponeret af Søren Telling

venheden, af een, som ikke selv var med, er der nogle passager, der virker "farvede" og som har været umulige at efterspore. Det lykkedes at finde fotografier, både af komponisten samt til af "hjelpekomponisterne", hvorimod det ikke lykkedes at finde noget på overstabstrompeter Julius Jensen og politimanden

Thorvald (Der fandtes kun 1 politimester i Københavnsområdet med fornavnet Thorvald omkring år 1900; men han havde ikke været ansat i Randers). Det har heller ikke været muligt at finde ud af, hvornår begivenheden fandt sted - ligeledes har det heller ikke været muligt at opspore de originale noder eller den

nodesamler i Varde, der henvises til.

Måske nogle har lyst til at lede! Så lykkes det måske engang at finde noderne og politimanden Thorvald.

Prøv i øvrigt at danse "Skæve Thorvald" for fuld udblæsning - man bliver i godt humør.

Kildehenvisninger:

1. "Søren Telling Fortæller" af Søren Telling. Dansk-Slesvigsk Forlag København 1958.
2. Bl.a. "Skæve Thorvald" hopsa arr. Bror Kalle. Jac. Boesens orkester-bibliotek nr. 15 1950.
3. "Skæve Thorvald" arr. Ole A. Petersen. Spillemandslauget Østjydernes nodesamling 1984. Da "Skæve Thorvald" blev født i Randers". Randers Amtsavis 6-3 1954. Radioudsendelse fra 1960'erne med Søren Telling, hvor han bl.a. fortæller om "Skæve Thorvald". "Skæve Thorvald og hans fædre". Randers Dagblad 20-6 1968.